

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto X. — št. 126

Ljubljana, ponedeljek, 30. maja 1949

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Mesečna naročnina din 45.—

Cena din 2.—

GOVOR PODPREDSEDNIKA ZVEZNE VLADE EDVARDA KARDELJA V ZVEZI Z NOVIM ZAKONOM O LJUDSKIH ODBORIH

Objavljamo nadaljevanje govora tovariša Edvarda Kardelja, podpredsednika zvezne vlade, ki ga je imel 28. t. m. na skupni seji Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudske skupščine FLRJ. Prvi del njegovega govora smo objavili v večernji številki.

O OBLIKAH LJUDSKE DEMOKRACIJE

V začetku sem omenil, da je pojem ljudske demokracije in ljudske demokracije oblasti v smislu, v kakršnem je v rabi danes v vzhodnoevropskih državah, ki so krenile po poti socializma, dobil svoj pomen najprej v Jugoslaviji v času naše ljudske revolucije.

To pa nikakor ne pomeni, da smo si ta pojem in ta pojav jugoslovanski komunisti preprosto izmislili, »iznašili« kot nekaj »principiarno novega« (kakor pravi sovjetski profesor Ostrovitjanov), česar klasični marksizma-leninizma niso mogli predvideti (kar spet pravi sovjetski profesor Leontijev). Ne, tega nismo storili in tudi nismo nikdar nekaj podobnega trdili. To so dejansko, kakor smo že prej videli, poskušali napraviti samo tisti iz drugih ljudskih demokracij, ki so imeli od nas vzeli ime, od buržoazije nekatere parlamentarne demokracije in druge se manj demokracije oblike, se odrekli diktaturi proletariata in to zmešnjavo razglasili za karakteristiko ljudske demokracije. Toda ta izraz ni niti malo nov. Uporabljal ga je že Marx. Izraz ni znanstveno precizen, ima pa svoje določeno mesto. Če se ta izraz ne bo spremenil v navadno frazo, potem ne more biti za marksistično-leninistično znanost pojem ljudske demokracije v današnjem času nič drugega kot določena karakteristika proletarske, socialistične demokracije, to je, take oblike države, v kateri ima delavski razred svojo vodilno vlogo, pa hkrati s to svojo vlogo podpira interese velikanske večine ljudstva, njegove večine delovnega ljudstva, katerega dejansko v našem času predstavlja ljudstvo. Prav zaradi tega se delavski razred v borbi za izpolnitev svojega zgodovinskega poslanstva lahko naslanja na to ljudstvo, da bi dal in mora dati svoji »narodni« diktaturi obliko najširše demokracije za to ljudstvo.

Diktatura proletariata dobiva ljudski značaj v pravem smislu te besede. Očitno je, da je v tem smislu sovjetska demokracija prav tako in predvsem ljudska demokracija. V tem smislu je proletarska diktatura dejansko diktatura ljudstva nad peščico profyljudskih izkoriščevalcev. Tovariš Tito ima stokrat prav, ko pravi:

»Če gospodje reacionarji smatrajo za diktaturo, ker pri nas ostanku neznatne peščice zasebnih ali cerkvenih reacionarjev ne dovolimo, da bi rušili pridobitve velike osvobodilne borbe, tedaj naj bo to diktatura. Toda to je ljudska diktatura, ker predstavlja 96 odst. ljudstva. Diktatura šestindevedeset odstotkov nad štirimi odstotki pomeni z drugimi besedami najbolj resnično ljudsko demokracijo.« (To je napisal tovariš Tito v »Komunistu« v januarju 1947. leta.)

Potemtakem je očitno, da je popolnoma napačno, če kdo poskuša dati pojmu ljudske demokracije neko principiarno novo vsebino, nekaj »tretjega« med diktaturo buržoazije in diktaturo proletariata.

Razumljivo je, da je tu govor o bolj razvitih kapitalističnih državah in ne o kolonialnih državah, kjer more dobiti razvoj včasih gotove posebne oblike.

S tem v zvezi bi rad poudaril še neko stvar. Naša revolucija je socialistična revolucija, je pa kot taka ljudska revolucija. Ljudska je zato, ker je delavskemu razredu kot vodilni sili ne samo uspelo prevzeti se s kmečkimi delovnimi množicami in drugimi delovnimi ljudmi v dnevnih gospodarskih in političnih akcijah proti skupnemu sovražniku, temveč je tudi dvignila te množice k oboroženi vstaji proti domačim izdajalcem, v kateri se je ustvarila posebno trdna zveza delovnih množic pod vodstvom Komunistične partije, taka zveza, ki je omogočila, da je postala ideja socializma blizu najširšim ljudskim množicam in da so bile te po veliki večini pripravljene preiti kri za to idejo. Odtod možnost za tako naglo dviganje mogočnega sistema ljudske oblasti.

Nasprotno pa so se v drugih državah, kjer ni bilo tako širokega revolucionarnega sodelovanja množic v borbi za oblast, obranili ne samo večji ali manjši ostanki starega državnega aparata, temveč se je obdržala tudi oblika starega buržoaznega režima v večji ali manjši meri. Zato je ta ljudska demokracija za sedaj tako bolj po imenu, po razredni vsebini in po razvojni smeri kot pa po dejanskem stanju.

Odtod izvirajo občutne razlike v oblikah ljudske demokracije v posameznih državah. Te razlike so v glavnem v večjih ali manjših ostankih buržoazne države, kot so parlamentarizem, delitev oblasti, pomanjkanje krajevnih organov ljudske oblasti, namesto njih pa so organi ministrstev za notranje zadeve in parlamentarni predstavniki organi ljudstva, ki imajo samo posvetovalno funkcijo, postavljane ljudskih odborov od zgoraj itd.

V Bolgariji so prav do aprila 1948. leta vršili krajevno oblast občinski predsedniki in tajniki, okrajni upravniki in oblastni direktorji, vsi pa so bili postavljeni od ministrstva za notranje zadeve. Šele februarja 1948. leta je bil izdan zakon o ljudskih svetih, v glavnem po našem zakonu o ljudskih odborih. Toda, kolikor je bolgarski zakon krenil v stran od našega zakona, je krenil v stran na linijo birokratske centralizacije, ki dejansko spreminja ljudske svete v izvršne organe ministrstev, kot pa v krajevne organe državne oblasti, ki bi imeli dejansko vso oblast v okviru z zakonom določenih pravic.

Tudi v Rumuniji so bili prav do začetka letošnjega leta na čelu občin, okrajev in okrožij po MNZ postavljeni uradniki, in tudi sedaj to v glavnem v praksi ni izpremenjeno. Šele januarja 1949. leta je bil izdan zakon o ljudskih svetih — v glavnem na istih načelih kot pri nas — vendar ga pa še sploh niso začeli izvajati, temveč vlada šele postavlja nekečasne odbore. Ne moremo celo reči, da se je ves ta sistem osvobodil metod, ki so bile značilne za stare režime v Rumuniji. Očitno rumunski voditelji proti tem metodam niso tako občutljivi, kot bi morali biti komunisti — kot bi morali biti ne samo zaradi njihove moralno-politične občutljivosti kot same po sebi, temveč predvsem zato — da bi našli najkrajšo pot k delovnim množicam.

Na Madžarskem je skoraj popolnoma ostal v veljavi stari buržoazni sistem delitve oblasti, zato so nosilci oblasti v lokalnem merilu veliki župani, župani, okrajni in občinski načelniki in vaški knezi, ki jih vse postavlja minister za notranje zadeve. Poleg njih so tako imenovana »samoupravna telesa« starega buržoaznega demokratskega tipa, ki nimajo skoraj nobene oblasti. Poleg tega so tako imenovani nacionalni odbori, ki bi baje morali postati to, kar so naši ljudski odbori. Toda za sedaj imajo samo nekako posvetovalno funkcijo in praktično ne pomenijo mnogo.

Na Poljskem prav tako še ni nobene izvoljene ljudske oblasti. Ljudski sveti so bili ustvarjeni po osvoboditvi na ta način, da so vanje dirigirale svoje predstavnike vse demokracijske stranke in organizacije. To načelo velja za vse svete, od malih do vojvodskih (oblastnih).

Ljudskim svetom načeljuje predsednik, ki ga postavlja ministrstvo administracije. Po statutu imajo ljudski odbori v odnosih do organov državne administracije samo kontrolno in posvetovalno funkcijo. Potemtakem sploh niso v pravem smislu organi oblasti. Ljudski sveti po svoji sestavi in po svojem delu nimajo torej nobene podobnosti z našimi ljudskimi odbori, ki imajo v svojih rokah vso oblast.

V Češkoslovaški so ljudski odbori po mestih in okrajih, v katere so poedine stranke poslale svoje predstavnike z ozirom na volivne rezultate iz 1946. leta. Izvršene so bile nekatere spremembe, ki so jih po februarju 1948. leta napravili delovni odbori narodne fronte. Oblastne ljudske odbore je postavilo ministrstvo za notranje zadeve v sporazumu z nekaterimi resornimi ministri. Dosej še ni bilo nobenih volitev.

Ti ljudski odbori nimajo nobenih skupščin, ampak so samo kolektivni voditelji posameznih vrst državne uprave. Prav za prav gre za izvršne organe centralne upravne oblasti. Kontrola ljudstva od spodaj pa more priti do veljave le v zelo majhni meri. Z našimi ljudskimi odbori je torej tudi v tem pogledu zelo malo podobnosti.

Teh primerov ne navajam samo zato, da bi očital vodstvu teh komunističnih partij, da se premalo trudijo demokratizirati obliko ljudske oblasti, čeprav bi bilo večkrat mogoče to očitati. Vendar ni nobenega suma, da bi sami pogoji, v katerih se je v teh državah razvijala socialistična revolucija, ovirali proces nadaljnega razvoja ljudske, to je socialistične demokracije. Toda jaz sem hotel s temi primeri predvsem pokazati, da to, kar se danes imenuje »ljudska demokracija«, ni nikakršna posebna oblika kot n. pr. sovjetska oblast, temveč da gre tu za celo vrsto oblik od zelo zaostalih nedemokracijskih oblik pa preko parlamentarne demokracije do sovjetskih oblik. Zaradi tega je čisto neznatno, nepravilno in neumno govoriti o tem, da nastopa diktatura proletariata bodisi v obliki sovjetske oblasti, bodisi v obliki ljudske demokracije. V Jugoslaviji ima ljudska demokracija v glavnem sovjetsko obliko. V drugih državah pa je ali popolnoma ali pa v veliki meri ohranila obliko buržoazne parlamentarne demokracije, ponekod pa celo še bolj zaostale oblike starih sistemov.

Vendar pa kljub temu ne oprekanmo, da se razvijajo te države v socialistično smer, tega ne trdimo niti za one, ki upo-

rabljajo najbolj zaostale oblike državne oblasti. Še več, kot sem malo prej omenil, celo mislimo, da takih oblik ni mogoče menjati preko noči, temveč je treba opraviti velikansko politično delo med množicami, predvsem pa jih je treba močno združiti z delavskim razredom. Tedaj šele bodo mogli uporabljati takšno demokracijsko orožje, kot so n. pr. naši ljudski odbori. Če pa nam neki kominformisti modreci dokazujejo, da je prav takšna njihova ljudska demokracija vzor ljudske demokracije, in če so poleg tega odkrili še neko »novo« obliko diktature proletariata, glejte, v njihovi državi, in če poleg tega napadajo novo Jugoslavijo, ki jih je glede razvoja ljudske demokracije, to je socialistične demokracije, daleč daleč presegla, če trde, da se spreminja v buržoazno republiko, tedaj jim moramo reči: »Počkajte, gospoda! ne samo da do grla čepite v zaostalih oblikah buržoazne demokracije, temveč celo v oblikah, ki so vam jih zapustili stari reacionarni režimi v vaših državah. Še mnogo morate storiti, da bo vaša ljudska demokracija v polnem smislu besede — ljudska. Če nečete hoditi po poti razvoja ljudske demokracije, tedaj morate najti takšne oblike, po katerih boste mogli pritegniti ljudske množice k oblasti, morate ustanovljati krajevne organe ljudske oblasti, vendar ne kot organe ministrstva za notranje zadeve, temveč kot edine organe enotne državne oblasti po administrativno teritorialnih enotah, ki bodo odgovorni volivcem, ki so jih izvolili, in ki bodo sposobni opravljati in uresničevati temeljne naloge v borbi za socializem.

Včasih se celo slišijo mnenja, da je več ali manj vseeno, kakšne so oblike oblasti, da je glavno, da vodi ta oblast v socializem, da se za socializem bori. Takšni ljudje pravijo, da je glavno, koga takšna oblast predstavlja, kateri razred, ne pa kakšna je.

To je končno res, da je to najvažnejše, ali to zadošča in oni, ki vidi samo to, spravlja v nevarnost tudi ono, kar je glavno in najvažnejše. Nikdar se ne sme pozabiti, da ne more zgraditi socializma noben še tako dovršen birokratski aparat, čeprav bi mu bilo na čelu še tako genialno vodstvo. Socializem more rasti edino iz milijonske iniciative množic ob pravilni vodstveni vlogi Komunistične partije. Zaradi tega ne more iti razvoj socializma po nobeni drugi poti, temveč samo po poti neprestanega poglabljanja socialistične demokracije v smislu vedno večje samouprave ljudskih množic, v smislu vedno večjega privlačevanja ljudskih množic k delu državne uprave od najnižjih organov pa do najvišjih, tako da vedno bolj sodelujejo pri neposredni upravi v vsakem posameznem podjetju, ustanovi itd.

Edino tako so prikazali vprašanje socializma klasični marksizma in leninizma. Če bi se teh načel ne držali, bi se nujno morali približati birokratizmu, k odvajanju birokratskega aparata v odnosih do ljudskih množic, k podrejanju

NAČELA NAŠE DRŽAVNE GRADITVE

Našo ljudsko demokracijo in našo državno graditev v prvi vrsti karakterizirajo tale načela:

1. Ljudska oblast v naši državi pomeni demokracijo za delovno ljudstvo, za velikansko večino ljudstva, za vse one, ki ne želijo povratka starega kapitalističnega sistema. Za ostanke kapitalizma in za njihove raznovrstne agenture pa je ljudska oblast neposteljiva diktatura, ki daje tej peščici ostankov preteklosti odkrito na razpolago, da izbirajo med dvema možnostima: ali da se prostovoljno odrečejo tej preteklosti in se potrudijo, da najdejo v socialistični družbi pogoje za svoj osebni obstoj in razvoj kot vsi drugi delovni ljudje naše države, ali pa bo nanje padla roka naše ljudske oblasti.

Ko tako govorimo, se ne bojimo ugovorov lažnih demokratov z zahoda, ki kričijo: »Da, v dajete demokracijo samo tistim, ki so za vas. Vi imate enostrankarski sistem.« Tovariš Tito je na tako kričanje takole odgovoril:

»Naj kričijo, kolikor jih je volja, drugega jim ne preostane. Mi jim lahko takoj postavimo konkretno vprašanje: Koliko pa imate vi, gospoda, strank? Samo dve imate. Kakšni pa sta ti dve vaši stranki? V bistvu sta popolnoma enaki. Držita se in podpira ju vsemočna dolarska diktatura. To so torej stranke velikih finančnih magnatov ne glede na to, če so v njih tudi dobronamerni pristaši, ko pa ti pristaši ne morejo napraviti ničesar, kar bi radi. To so torej stranke demokracije zahodnega tipa, demokracije v zelo slabem smislu, v katerih veliki kapitalisti izvajajo svojo diktaturo.«

Demokracija za ljudstvo — da, toda pest izkoriščevalcev in njihovih advokatov ne spada v to ljudstvo. Ljudstvo — to so naši delovni ljudje, ljudje, ki žive od svojega lastnega dela, ki nikogar ne izkoriščajo, ki pa so bili sami

IZ DANASNJE ŠTEVILKE:

Govor podpredsednika zvezne vlade Edvarda Kardelja v zvezi z novim zakonom o ljudskih odborih
Zaključek drugega kongresa Zveze sindikatov Slovenije
Izbojšana preskrba otrok z ustanovitvijo otroških restavracij in s prednostnim razdeljevanjem živil
Nadaljnji uspehi narodnoosvobodilne armade Kitajske — Fizikultura

tež množic birokratskemu aparatu. Takšen položaj v socialističnem sistemu, tudi če bi bil zelo kratkotrajen, bi privedel cele vrste negativnih posledic, kot so receptomanija, konzervativizem glede načinov in organizacijskih oblik, uničevanje ustvarjalne iniciative od spodaj, vzgajanje birokratskih nestalnežev, zastoj idej itd.

Zaradi tega ni vseeno, kako je organiziran in kako se razvija sistem oblasti v socialistični državi. Ni zadosti le to, da ima Komunistična partija vodilno vlogo, temveč je treba zagotoviti revolucijo, kot je dejal Marx, in jo zavarovati pred njenimi lastnimi birokrati, ki bi mogli, če že ne obrnejo toka razvoja nazaj, zelo resno zavreti hitrost razvoja socializma in družbenih proizvodnih sil na splošno. Komunisti in vsi napredni ljudje imajo pravico in dolžnost kritizirati tak način proletarske diktature, ki skuša ovekovečiti svoje najnižje in najbolj zaostale oblike, ali ki se razvija po poti birokratskega centralizma, kajti vse to otežkoča socialistični razvoj in razvoj družbenih proizvodnih sil. Posebno danes, ko je imperalistični sistem še močan, morejo takšne namere edino slabiti socialistični svet in dati v roke reacionarjem orožje za borbo proti socialističnemu svetu.

Iz vsega tega razpravljanja o ljudski demokraciji je torej pravilen tale zaključek: da je razvoj v državah ljudske demokracije pokazal, da se morejo v prehodni dobi kot oblike diktature proletariata pojavljati tudi druge oblike, ne samo sovjetska oblast. Tudi sama sovjetska oblast ni treba, da bi imela v vseh državah čisto enako obliko. Vendar ni nobenega dvoma o tem, da so načela, ki jih je v tem pogledu dala pariška komuna, še bolj razvita v obliki sovjetske oblasti. Pomenijo najvažnejši zakon razvoja socialistične demokracije. Videti se more, da se socialistični razvoj ne zaustavlja na kateri koli od teh oblik, kot se tudi ni zaustavil na obliki sovjetske oblasti po Oktobrski revoluciji, temveč se razvija dalje tako, da vedno bolj poglablja socialistične demokracije kot splošne ljudske demokracije in da vedno bolj združuje državni aparat z ljudskimi množicami. To se bo dogajalo vse dotlej, kakor pravi Engels, dokler človeštvo ne bo zavrglo tudi zadnjih ostankov teh »starih načinov državnosti«.

Informbirojevski »teoretiki« ljudske demokracije so torej pokazali popoln neuspeh v poskusih, da bi dali znanstveno definicijo ljudske demokracije. To, razumljivo, ni slučajno. Oni, ki nima vere v revolucionarno silo lastnega naroda in gleda na vse pojave po določenih receptih, ker še sam ni prišel v položaj, da bi bil prisiljen uporabljati ustvarjalno moč marksizma-leninizma v živi revolucionarni borbi za oblast, ta bo prav gotovo težje razumel ta vprašanja, kaj je oblika, kaj je vsebina, kaj je važno, glavno, kaj je manj važno in kje je glavni pogoj nadaljnega razvoja ljudske demokracije.

na ta ali oni način izkoriščani. Prav zato so se tudi združili v enotno Ljudsko fronto z delavskim razredom na čelu in pod vodstvom Kompartije, da bi preprečili povratek sistema izkoriščanja, ostanke tega sistema postopoma izrinili in zgradili socialistični sistem brez izkoriščanja človeka po človeku. Samo te množice imajo pravico govoriti kot ljudstvo, samo zanje velja danes naša demokracija, jutri pa, ko bodo odstranjeni zadnji ostanki kapitalističnega izkoriščanja — bodo ljudstvo vsi državljani naše države in demokracija bo za vse.

Advokati zapadne demokracije nam govorijo, da je pri nas enostrankarski sistem in da na ta način ne more biti demokracije. Dejansko, kakor vemo, ne gre za stranke, temveč gre za razrede. Tam več strank brani oblast enega razreda, to je kapitalistov, pri nas ima oblast ljudstvo samo, naši delovni ljudje, ne po strankah, temveč neposredno. Vloga avantgarde proletariata kot vodilne in usmerjajoče sile je popolnoma druga, kot je vloga strank v kapitalistični družbi.

To ne pomeni, da v naših ljudskih množicah ni različnih mnenj o posameznih vprašanjih. Take razlike v mnenjih so včasih na splošni napredni podlagi, včasih kot ostanek preteklosti. Toda zato, da bi ta mnenja prišla do izraza, niso potrebne stranke, ker pri nas zakonodajna in izvršna oblast nista deljeni, da bi šele mnenje kake stranke, ki dobi večino, moglo vplivati na izvršno oblast. Naš državni mehanizem je tak, da prihaja mnenje posameznika neposredno do izraza in se dnevno preskuša v praktični graditvi. Takšen sistem je seveda mogoč samo, če ljudske množice najširše neposredno sodelujejo v ljudski oblasti, in sicer v vseh njenih organih. Prav tak pa je sistem pri nas.

Posebej je treba poudariti, da je naša Ljudska fronta takšna oblika zve-

ze vseh delovnih ljudi, v kateri vodilna vloga Komunistične partije zagotavlja jasno socialistično perspektivo, v kateri pa prihajajo do izraza razna mnenja, kar daje mnogo več možnosti, da pride do izraza vsako posamezno mnenje, če je v njem količnik zdrave in konstruktivne vsebine, kot pa v sistemu buržoazne demokracije, tudi če pustimo ob strani njeno razredno vsebino. V buržoazni demokraciji pridejo nasprotno mnenja posameznikov do izraza samo pri njihovem glasovanju za strankarskega kandidata na volitvah. Od tega trenutka dalje pa posameznik nima več nikakršnega deleža pri državni oblasti in ne more neposredno vplivati nanjo. On se dejansko vsakih toliko let na volitvah vnaprej odreče svojega sodelovanja pri oblasti. V tem smislu je tudi najširša buržoazna demokracija neprimerno bližja enostrankarskemu sistemu, kakor je naš sistem ljudske demokracije.

Seveda so glede na to pri nas še napake. Obdržali smo še nekatere navade iz preteklosti. Ni še dovolj razvita kritika in še vedno skušajo posamezni birokrati zoževati pravico posameznikov in ljudskih množic v zvezi z njihovim sodelovanjem pri oblasti. Še so poskusi, da bi uvedli način ukazovanja namesto načina prepričevanja. Toda to so prehodni pojavi. Naša borba proti takim pomanjkljivostim bo vedno bolj spopolnjevala naš demokracijski sistem, ki je ne samo po vsebini, temveč tudi po obliki že sedaj neprimerno širši in naprednejši od katere koli oblike buržoazne demokracije.

2. Iz takega sistema ljudske demokracije nujno izhaja tudi načelo enotnosti oblasti. Pod pojmom enotnosti oblasti predvsem razumemo enotnost zakonodajne in izvršne oblasti in enotnost tako imenovane centralne in krajevne oblasti.

Pri nas je izvedeno globoko demokracijsko načelo »združitev vse politične oblasti v rokah delovnega predstavništva«, o katerem je govoril F. Engels. Za Engelsa je v tistem času to načelo, uporabljano ob pogojih buržoazne demokracije, pomenilo slabitev reacionarnega državnega stroja in možnost večjega izkoriščanja parlamenta kot sredstva za borbo proti buržoaziji. Za nas v pogojih socialistične demokracije pomeni to načelo zagotovitev enotnosti oblasti kot neposrednega orožja delovnih množic pod vodstvom delavskega razreda, ki zagotavlja čvrstost revolucionarnih pridobitev in onemogoča škodljive protidemokracijske tendence, ki bi se mogle razviti na podlagi birokratizma.

Znano je, da v buržoazno-demokracijskem sistemu obstaja tako imenovana delitev oblasti na zakonodajno, izvršno in sodno. Mi vemo, da je dejansko ta oblast enotna v tem smislu, da samo kapitalistična buržoazija s svojimi zavezniki drži oblast, ne pa kake tri neodvisne panoge oblasti. Toda ta delitev ima svoj praktični pomen. Vsakih toliko let ljudje volijo na volitvah po svojih strankah parlamente, ki izdajajo zakone in druge odločbe. Toda od njih je popolnoma ločen upravni aparat cele države, nad katerim zakonodajni organi nimajo nobenega pravega nadzorstva, ali pa je to nadzorstvo zelo omejeno. Seveda ljudske množice od spodaj še posebej nimajo nobenega nadzorstva. Demokracija je na ta način temeljito v rokah stalnega upravnega in policijskega aparata in reacionarnih obojeznih sil, ki so neodvisne od ljudstva. Na ta način vladajoča buržoazija navidezno deli oblast v tri »neodvisne« panoge, dejansko pa vso oblast trdno združuje v svojih rokah.

V naši državi, kjer je oblast popolnoma v rokah ljudstva z delavskim razredom na čelu, prihaja enotnost oblasti popolnoma do izraza. Ljudstvo samo, odnosno njegovi predstavniki, ki sprejemajo zakone s pomočjo plana in določajo smer razvoja države, istočasno pa tudi sami pripomorejo k izpolnitvi nalog, izbirajo in menjajo voditelje izvršnih odborov ter imajo nad njimi stalno nadzorstvo. Tak sistem je, kakor je že Marx poudaril, najzanesljivejše orodje proti birokratizmu, hkrati pa okvir, ki omogoča najširšo pritegnitev množic k upravljanju države.

V istem smislu ni pri nas principiarno razlike med centralnimi in lokalnimi organi oblasti. Ti in oni so organi iste oblasti in izraz iste ljudske samouprave, ki rešujejo v istem načelnem okviru naloge v okviru svoje pristojnosti, ki je določena z zakonom na podlagi objektivnih družbenih potreb in subjektivnih pogojev.

3. Neločljivo od načela ljudske demokracije je prav iz omenjenih razlogov tudi načelo volivnosti in zamenljivosti vodilnih oseb v izvršnem aparatu, v centralnem in v krajevnih organih oblasti. Pravica ljudskih množic, da odpokličejo tiste, ki ne ustrezajo

Nadaljevanje na 2. strani.

GOVOR TOVARIŠA EDVARDA KARDELJA O NOVEM ZAKONU O LJUDSKIH ODBORIH

Nadaljevanje s 1. strani.

njihovemu zaupanju, je prav sredstvo stalnega neposrednega vpliva množice na oblast, ne pa, kakor je v buržoazni demokraciji, da pride udeležba množice do izraza samo na dan, ko voli določenega ljudskega poslanca in še to samo za zakonodajne organe. Marx je volivnosti in zamenljivosti vseh volilnih uslužbencev prisodil odločilen pomen za razvoj socialistične demokracije.

V nekaterih socialističnih državah se pojavljajo birokratične tendence, ki nastopajo praktično proti temu načelu. Te tendence se izražajo v tem, da volivnost volilnih uslužbenec vedno bolj omejuje, da prenašajo čim več funkcij in upravnih organov na uslužbenca, imenovane po višjih upravnih organih. Take tendence so se pojavljale tudi pri nas, toda mi smo jih razbili prav v začetku. Pri nas ne volio samo izvršnih odborov ljudskih odborov, temveč so tudi na čelu posameznih panog uprave izvoljeni zaupniki. Na ta način smo načelo socialistične demokracije o volivnosti volilnih uslužbenec v resnici najdosledneje izvedli.

4. Nadaljnje načelo ljudske demokracije je demokratični centralizem. To načelo, ki sloni na volivnosti in zamenljivosti vseh organov ljudske oblasti, skoraj vseh volilnih uslužbenec, vsebuje hkrati odgovornost do tistih, ki so jih izbrali, odnosno katere zastopajo, kakor tudi principialno podrejenost višjim organom državne oblasti, ki so tudi voljeni od ljudstva, ki so prav tako izraz njegove samouprave in potemtakem prav tako spadajo pod nadzorstvo ljudstva.

Na ta način se krepi enotnost oblasti in veča moč združenega ljudstva v borbi za moč graditve socializma, hkrati pa se utrjuje samouprava, nadzorstvo od spodaj in nadzorstvo od zgoraj, vsetranska iniciativa in enotna smer v izvajanju državne politike. Tendence birokratov je, da bi popačili to načelo in spremenili demokratični centralizem v birokratični centralizem, ki je največja nevarnost za pravičen razvoj socialistične države.

Tendence birokratičnega centralizma posebno naraščajo v primerih, kadar se pri nižjih organih pojavljajo napake. Vsi dobro vemo in se spominjamo, kako so se v prvem obdobju po vojni, ko so bili naši odbori še slabi in delali vse mogoče napake, takrat pojavljale tendence za čim večje omejevanje pristojnosti ljudskih odborov. Toda vodstvo naše Partije s tovarišem Titom na čelu je bilo vedno na stališču, da so napake nižjih organov oblasti po veliki večini odraz slabosti višjih organov, dokaz, da oni ne znajo zadosti hitro in učinkovito pomagati nižjim organom, da bi jih pravilno vodili in bolje pripravili za naloge, ki jih čakajo. Če tega ne bi mogli doseči, bomo tem manj mogli izpolniti naloge samo z nekakim upravnim aparatom, ki ni povezan z ljudstvom in se je učil od kapitalističnega sistema. To pomeni, da popravljane napak ni v zamenjavanju pristojnosti ljudskih odborov ali drugih nižjih organov, temveč v odločnih ukrepih, da se ti organi bolje usposobijo za izpolnjevanje svojih nalog in se izučijo na tak način, da bodo mogli vse naloge izvrševati čim bolj samostojno.

Danes raven nekaterih najbolj zagrznenih birokratov nihče več ne postavlja zahteve, da bi zmanjšali pristojnost ljudskih odborov, iz preprostega razloga, ker nam je praksa pokazala, kako pravilna je bila linija našega CK in linija tovariša Tita v tem oziru. Naši ljudski odbori so delali mnogo napak in še jih delajo, kakor jih delamo vsi. Še vedno jih teži breme raznih partikularističnih računov in tendenc. Vendar pa so opravili velikansko delo, ki ga ne bi mogli opraviti noben drug aparat. Operativna samostojnost naših ljudskih odborov budi in mobilizira takšne sile od spodaj iz ljudskih množic, o kakršnih klonjene birokratične glave niti ne sanjajo.

Glejte, zaradi tega smo mi brezpogojno pristajali demokratičnega centralizma v državi in zaradi česa hkrati vodimo stalno in vztrajno križarsko vojno proti vsem tendencam k birokratičnemu centralizmu.

Končno vas bom v zvezi z vprašanjem demokratičnega centralizma spomnil na besede, ki jih je rekel tovariš Tito na II. kongresu KP Hrvaške:

»Treba je pojasnjevati ljudem, ne ukazovati, temveč vztrajno pojasnjevati. Ukazovati ljudstvu ne gre. Ukazuje se lahko samo v vojski in drugih uniformiranih odredih, ljudstvu pa je nemogoče ukazovati, ljudstvo je navajeno, da mu pojasnjujemo, in komunisti morajo imeti to lastnost, da se nikoli ne naveličajo pojasnjevati ljudstvu, za kaj gre...«

To bi morali razumeti vsi naši vodilni kadri kot navodilo za delo z nižjimi organi oblasti, v kateri prav tako ne sedijo »uniformirani odredci, temveč predstavniki ljudstva, ki jim je treba potrpežljivo pojasnjevati, kako morajo reševati svoje naloge ter misel in cilje celotne državne politike.

5. Je še ena nujna in bistvena značilnost demokratičnega centralizma, brez katerega demokratični centralizem ni več demokratičen, temveč postaja birokratičen in škodljiv centralizem. To je značilnost, ki jo je treba posebno poudariti, a to je načelo samoupravnosti ljudstva.

Naša samouprava se, kakor sem že prej povedal, temeljito razlikuje od krajevne samouprave v starem družbenem sistemu. Buržoazija trpi krajevno samoupravo samo, dokler ji služi in samo toliko, kolikor ji lahko služi. Brezobzirno pa jo odstranjuje, brž ko

začenja izgubljeni oblast nad njo. Samouprava krajevnih organov je potemtakem nujno zvezana z vprašanjem, kakšna je centralna oblast in da ne more biti drugačna, kot je centralna oblast. V revolucionarni fazi buržoazne demokracije je odigrala samouprava zelo pozitivno vlogo. Toda buržoazija jo je, ko je zadel ob plebejske množice, hitro počistila ali jo z raznimi spletkami zmanjšala na ničlo. Socialistična demokracija, ljudska oblast se mora nasprotno neizbežno naslanjati na ljudsko samoupravo pri vseh stopnjah mehanizma državne oblasti.

Za buržoazijo je krajevna samouprava oblika, ki jo trpi, dokler je sama močna in dokler ni ogrožena od pritiska množice od spodaj. Za socialistično državo je samouprava na sploh nujen atribut organov državne oblasti in orožje proti možni degeneraciji oblasti, proti odklonu v birokratizem, proti oddaljevanju od ljudskih množic in za razvijanje množične iniciative.

Mnogo vekov je bila ideja krajevne ljudske samouprave ideal naprednih ljudi in revolucionarjev. Plebejske množice so videli v njej zaščito pred sovražno razredno oblastjo. Revolucionarna reformatorska gibanja so videla v njej enega svojih glavnih ciljev. Socialistični utopisti so iskali v njej okvir za ureditve idealne družbe, da bi se spet osvobodili pritiska centralne razredne oblasti vladajočega razreda. Pričakovali so jo kmečki upori in jakobinske plebejske množice. Ona je bila okvir in politična podlaga diktature proletariata v pariški komuni in pozneje so jo izkoriščali kot privlačno geslo oportunisti v delavskem gibanju ne kot naloge revolucije, temveč kot pot k oblasti, kot nadomestek za revolucijo itd.

Marx in Engels sta pripisovala vprašanju samouprave izreden pomen in sta o tem večkrat pisala. Znano je v tem oziru Marxovo stališče v zvezi z analizo skušenj pariške komune. Navedel bom tukaj poglavje iz nekega Engelsovega pisma, v katerem je rečeno:

»Nizozemska je poleg Anglije in Švice edina zapadnoevropska država, v kateri od 16. do 18. stoletja ni bilo absolutne monarhije in katere ima zaradi tega nekatere prednosti, namreč ostanke lokalne pokrajinske samouprave brez prave birokracije v francoskem ali pruskem duhu. To je velika prednost za nacionalni razvoj in za njeno bodočnost. Z relativno maloštevilnimi spremembami je moglo delovno ljudstvo organizirati svobodno samoupravo, ki mora biti naše najboljšo orožje, ko spreminjamo način proizvodnje. Ničesar takega ni ne v Nemčiji, ne v Franciji in tam bo potrebno, da to šele čisto na novo napravijo.«

Engels je s tem zelo odločno odredil mesto in vlogo principov ljudske samouprave v sistemu socialistične demokracije.

Sedaj so pri nas delovni ljudje z delavskim razredom na čelu osvobodili oblast. S tem so dosegli tudi samoupravo in sicer ne samo lokalne, temveč samoupravo v vseh organih oblasti v državi na splošno od najnižjih do najvišjih. Poleg odpora kapitalističnih elementov more sedaj samo en sovražnik še preprečevati, da bi bili ti organi uporabljeni za široko udeležbo ljudskih množic v državni oblasti. To je birokratizem.

Zaradi tega ne zadoščam, da se — kot to počno v nekaterih socialističnih državah — samo hvalimo, da je načelo demokratskega centralizma, temveč se moramo tudi pobrigati, da bo to načelo tudi zares prišlo do izraza, ker sicer se bo demokratski centralizem spremenil v birokratski centralizem in v zavoro socialističnega razvoja.

Glejte, kaj o tem govori Lenin, ko se sklicuje na Engelsa:

»Engels demokratskega centralizma v ničemer ne razume v onem birokratskem smislu, v katerem ta pojem prikazujejo buržoazni in drobno buržoazni ideologi, vključnoč med te zadnje tudi anarhiste. Po mnenju Engelsa centralizem v ničemer ne omogoča tako široke krajevnne samouprave, ki pri dobronamerni obrambi enotnosti države od strani komunistične oblasti brezpogojno preprečuje vsak birokratizem in vsako komando od zgoraj.« (Lenin: Država in revolucija, str. 66.) Organizacija naše ljudske oblasti izhaja iz ljudskih odborov po sistemu od spodaj do vrha. To je organizacijska oblika naše ljudske oblasti. Zaradi tega je tako zelo važno, da se vsa teža naših skrbi prenese prav na graditve krajevnih organov ljudske oblasti, naših ljudskih odborov. To je vzrok, zakaj se o krajevnih organih oblasti ne more govoriti samo, da so izvoljeni, in o tem, kar predstavljajo, marveč se mora govoriti tudi o njihovih pravicah, da je po njih vsa državna upravnna aktivnost razen one, ki je izrecno zakonom — kar zopet pomeni samoupravo odločbo ljudstva — dana v pristojnost višjim organom državne oblasti.

Ker ima pri nas delovno ljudstvo v svojih rokah oblast tako v centralnem kot v lokalnem merilu, ker je torej ves državni sistem v polnem smislu dokaz ljudske samouprave, zato ne more biti načelne razlike med centralno in lokalno oblastjo. Vsaka oblast vrši na svojem področju ustrezne naloge v imenu iste enotne ljudske oblasti. Zakon pa odreja pravice tega in onega organa na osnovi demokratičnega centralizma. V našem sistemu bi bilo zaradi tega popolnoma napačno, če bi postavili nasproti centralnim organom lokalne organe. Prav tako bi bilo napačno bati se vedno močnejšega razvoja samoupravnih krajevnih organov ljudske oblasti, kajti naša borba

mora biti usmerjena tako proti pojavom krajevnega partikularizma, ki bo še dokaj dolgo imel določeno, objektivne materialne vzroke (različne razvojne pogoje, način razdeljevanja itd.). Prav tako se moramo boriti proti poskusom podcenjevanja samoupravnih krajevnih organov, ki imajo svoje vzroke v birokratskem centralizmu.

Ze prej sem rekel, da je ljudska samouprava najvažnejši element vsebine socialistične demokracije, brez katerega se ustvarjalna energija ljudstva ne more razviti. Tovariš Tito je po pravici imenoval krajevno ljudsko samoupravo »moč motorja, ki razvija vse ustvarjalne moči v našem ljudstvu« (govor na II. kongresu KPH). Hkrati je treba v samoupravi videti okvir za največji možni prispevek delovnega ljudstva v poedinih administrativnih krajevnih enotah k splošnemu ljudskemu prizadevanju v vsej državi za graditvi socializem.

Bilo pa bi čisto napačno misliti, da se tiče princip samoupravnosti samo takšnih organov oblasti, kot so ljudski odbori. Ne, ta princip moramo vedno bolj vsepovsod razvijati, v vsaki organizacijski enoti našega družbenega življenja. Te elemente moramo vzpostaviti v podjetjih, ustanovah itd., vsepovsod, kjer more iniciativa množice koristiti in pomagati do večjih in boljših uspehov. Razumljivo je, da zahtevamo takšne naloge obenem tudi povečano politično delo in povečano delo na dvigu ljudske zavednosti na sploh. Vendar to moramo storiti, če hočemo, da bo naš socialistični družbeni red čimprej razbil vse birokratske okvire, ki ga vežejo in da se bo tako razcvetel, črpačjo svojo moč neposredno iz ljudske ustvarjalne energije.

6. Vendar pa bi bila samouprava prazna fraza brez širokega in vedno bolj neposrednega pritezanja ljudskih množic k upravljanju države na vseh stopnjah njenega upravnega aparata. Prav gotovo za nas ne zadošča, da se ljudske množice udeležujejo samo po svojih izvoljenih predstavnikih v ljudskih odborih in v ljudskih skupščinah. Če bi ostali samo pri tem, bi bili bolj parlamentarna skupina kot ljudska, socialistična demokracija. Delovni ljudje morejo in tudi morajo sodelovati tudi na drug način pri upravljanju države, kar se pri nas tudi dogaja, in sicer v raznih komisijah, svetih itd. pri ljudskih odborih, vaških aktivih, ljudski inšpekciji in v mnogoštevilnih drugih podobnih oblikah. Vso to delavnost je treba neprestano povečevati in pritegniti k njej čim širše množice.

V mnogih naših tovarnah, n. pr. povsod tam, kjer je iniciativen in pameten direktor razumel, da zavisi uspeh od prizadevanja in iniciative delavcev, se je kakor sama po sebi začela ustanavljati še ena nova oblika samouprave ljudstva in sodelovanja delovnih ljudi pri upravljanju države. To so redni delovni posveti direktorja s skupinami najboljših delavcev glede vseh vprašanj uprave podjetja. Ne da bi bilo kršeno načelo osebne odgovornosti direktorja, delavci in nameščenici pri takih zanimivih posvetih hkrati s direktorjem sodelujejo pri upravi tovarne, dajejo svoje kritične pripombe in hkrati dajejo svoje konkretne predloge.

To razvito spontano obliko je treba še bolj razviti in jo spremeniti v stalno obliko neposrednega sodelovanja delavcev pri upravljanju naših podjetij. Take in podobne oblike udeležbe delovnih ljudi pri upravljanju države so velik korak naprej pri razvijanju naše socialistične demokracije in one zares spreminjajo v prakso načelo neposredne udeležbe proizvajalcev pri upravljanju gospodarstva, ki sta ga postavila Marx in Engels. Pri nas je taka oblika postala možna zaradi visoke zavednosti našega delavskega razreda in njegove tesne povezanosti s Komunistično partijo. To obliko naše ljudske demokracije moramo razvijati ne samo v širino, ampak tudi po navpični liniji v tem smislu, da bodo tudi višji organi gospodarske uprave pritegnili k neposrednemu sodelovanju delavca proizvajalca.

Na drugi strani nam sistem naših obdelovalnih zadrug, okrajnih in višjih združljivih zvez tudi omogoča, da na isti način v vedno večjem obsegu pritezemo k upravljanju našega socialističnega kmetijstva najboljše predstavnike naših združnikov.

Ce gledamo skozi te že dosežene rezultate in prihodnost, se odpira pred nami jasna perspektiva nadaljnega razvoja naše socialistične demokracije, v kateri se bo aparat naše državne uprave vedno bolj in bolj tako rekoč stapljal z ljudskimi množicami in prinašal vedno večje rezultate, prebujajoč vsak dan vedno nove neizkoriščene in nerazvite sposobnosti vsakega posameznega našega državljanca — delovnega človeka.

Omenil sem tukaj nekaj najvažnejših načel, po katerih se ravnamo pri graditvi našega državnega sistema. Seveda je v našem sistemu ljudske demokracije še veliko pomanjkljivosti in slabosti. Deloma so te slabosti subjektivne narave, ki jih je mogoče v vztrajno borbo hitro odstraniti, deloma pa so posledica relativne omejenosti naše demokracije, ki je posledica dejstva, da še ne živimo v razviti socialistični družbi, ampak v ogorčeni borbi z ostanki kapitalizma na mejah kapitalističnega sveta, katerega agenture v državi se povezujejo z ostanki domače reakcije in s kominformovskimi frakcijami ter diverzanti. Seveda se morajo vsi ti činitelji odražati v razvoju naše demokracije.

Videti je, da so kominformovski »kritiki« naše Partije, ki so se orientirali na lahko zmago v slogu nekakega

ideološkega »blitzkriega« proti naši Partiji, enostavno pozabili na tiste objektivne temelje socialistične demokracije in glavne vire njene moči, o katerih sem zgoraj govoril. Nevarno drsajoč se po pobočjih idealizma in mešajoč svoje želje ter svoje sholastične konstrukcije z objektivno stvarnostjo, so se seveda, tako kot buržoazija, znašli na tleh klevet proti naši državi, doživeli so isto polomijo, kakršno doživlja buržoazija v borbi proti zmogovitemu socializmu, zvalili so se v naši državi na iste protidemokratske in kontrarevolucionarne postojanke, na katerih so tudi ostanki notranje reakcije in kapitalizma.

Naša ljudska demokracija ni močna zato, ker vodimo nekakšno propagando zanje, ni odvisna niti od mnenja takih »avtoritet«, kakršna je Informburo, temveč od dejstva, da gradimo vsak dan v praksi milijonov naših delovnih ljudi stvarnost, ki ustreza koristim naših delovnih množic, stvarnost, v kateri se ujemajo koristi delavskega razreda in koristi delovnih kmetov ter drugih delovnih ljudi naše države, z eno besedo, gradimo socializem in izpopolnjujemo socialistično demokracijo. Smešno je tudi pomisliti, da sploh ne govorimo o marksizmu-leninizmu, s katerim nimajo take bučne sholastične špekulacije ničesar skupnega, da je lahko s prazno klevetniško propagando prepričati delovne ljudi o nečem, o čemer jim objektivno stanje, vsakdanja praksa in praktični rezultati govorijo povsem drugače. Proti enotnosti množic se je mogoče danes boriti v naši državi samo na en način: z borbo proti socialistični hidrtivi. In na to linijo so klevetniški hitro prišli. Danes se povezujejo z ostanki kapitalizma, da bi škodovali socialističnemu gospodarstvu, povezujejo se s kulakskimi elementi v borbi proti obdelovalnim zadrugam in se združujejo z vsemi mogočimi domačimi reakcionarnimi elementi ter s tujimi imperialističnimi agenturami v naši državi, da bi čim bolj težečočili našim delovnim ljudem napore za socialistično graditve.

Toda s tem so dosegli samo natančno isto, kar dosegajo že nekaj let po osvojitvi kapitalistične agenture: napokavajo si vedno večje sovražstvo delovnih množic in vedno globlje nezaupanje v namene tistih, ki ovirajo skupno s kapitalistično reakcijo naše delovne ljudi pri njihovem ustvarjalnem socialističnem delu.

O VLOGI IN MOČI NAŠIH LJUDSKIH ODBOROV

Točno pred tremi leti, t. j. maja 1946. leta, je sprejela ta ljudska skupščina zakon o ljudskih odborih. To je bil prvi zakon o ljudskih odborih, sprejet v socialističnem svetu po drugi svetovni vojni. Pozneje so druge socialistične države izdajale svoje zakone v glavnem po zgledu našega zakona o ljudskih odborih. Nas klevetajo, da se spreminjamo v buržoazno republiko. Toda prav naš zakon o ljudskih odborih daje zgled, kako naj se razvija ljudska demokracija kot socialistična demokracija. Nihče od tistih, ki so prepisovali naš zakon o ljudskih odborih in ga prikrifili za svojo državo, ni presegel demokracizma tega zakona. Kolikor so v posameznih državah opuščali načela tega zakona, so jih opuščali samo v negativnem smislu, v smeri omejevanja samouprave in dajanja koncesij birokratično-centralističnim tendencam.

Ni naključje, da je dala prav naša država po vojni prvi tak demokratični zakon. Naše ljudstvo je šlo skozi tako revolucijo, ki je dvignila politično zavednost delovnih ljudi na izredno višino. Samo tako ljudstvo je lahko tako hitro dalo za svojo demokratično oblast take demokratične oblike, kakršne se zrcalijo v našem zakonu o ljudskih odborih.

Ko je podpredsednik Kardelj govoril o vlogi ljudskih odborov in našem socialističnem gospodarstvu, je dejal:

Medtem ko je imel proračun ljudskih odborov leta 1947 še v glavnem administrativni značaj, pa proračuni ljudskih odborov za leto 1949 že jasno izražajo proračune socialističnih lokalnih organov oblasti, pri katerih prihaja do izraza predvsem akumulacija iz gospodarstva. Udeležba ljudskih odborov v davku na promet je dala leta 1947 milijard 452 milijonov, leta 1948 pa 3449 milijonov 120.000. To pomeni povečanje za 237%. Skupno število lokalnih industrijskih podjetij je znašalo: državna industrija 1947. leta 1788 (brez Bosne in Hercegovine), državna industrija leta 1948 2534, državna obrt leta 1947 746, državna obrt leta 1948 1818, državna trgovina leta 1947 6458, državna trgovina 1948. leta 15.118, kar znaša 41,3% trgovinskih poslovalnic, število združljiv pa je bilo leta 1948 17.052, ali 46%.

Skupno je znašala vrednost lokalne industrije in obrtne proizvodnje, računana v polni lastni cenii, leta 1948 17 milijard 740.607.000, ali od skupne proizvodnje 19,4%, po planu za leto 1949 pa je določenih 21.911.400.000 din.

o velikanski vzgojni vlogi našega sistema ljudske oblasti.

Seveda je v vsem tem delu glavna opora ljudskih odborov Ljudska fronta, ki je zares nova in izredno primerna oblika za množično neposredno udeležbo naših delovnih ljudi v državni upravi in za množično nadzorstvo nad njo.

Vse to so zgovorni dokazi o tem, da ni naša ljudska oblast demagoška fraza in da ni ljudska samo na papirju, temveč tudi dejansko.

ZNAČILNOSTI NOVEGA ZAKONA O LJUDSKIH ODBORIH

Predvsem poudarjata tako stari kakor tudi novi zakon, da so ljudski odbori najvišji organi državne oblasti na območju svoje upravnno-teritorialne enote in da so njim podrejeni vsi organi državne uprave na njihovem področju, razen po zakonu določenih izjem. Novi zakon to formulacijo še utrjuje in konkretizira z dodatkom, da niso ljudski odbori samo najvišji organi ljudske oblasti na svojem območju, ampak kot taki edini, t. j. da poleg njih ne morejo biti neki drugi organi državne oblasti, s katerimi bi ljudski odbori delili oblast na svojem območju. Zakon hoče s tem predvsem poudariti, da je ta oblast osredotočena v ljudskem odboru in da poleg njih ne morejo biti, recimo, taki organi centralne državne oblasti, kot so n. pr. načelniki, preletki, guvernerji, veliki župani itd. v drugih državah. Enotnost oblasti je s tem še močnejše poudarjena. Zakon dela neko izjemo, ko dovoljuje zveznim in republikanskim ministrstvom, da imajo lahko na podlagi zakona za določene upravne naloge svoje organe pri ljudskih odborih pod svojim neposrednim vodstvom. Toda te izjeme so mogoče, kot sem rekel, samo na podlagi zakona, razen tega pa se nanašajo samo na določene upravne naloge in službe, ki jih ob današnjih pogojih ljudski odbori ne morejo zadovoljivo izpolnjevati, ali pa kjer zahteva sama narava stvari popolnoma centralizirano vodstvo. Danes imajo take posebne organe pri ljudskih odborih samo ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za narodno obrambo, zvezni statistični urad in socialno zavarovanje.

Nato je podpredsednik Kardelj poudaril, da novi zakon še močnejše utrjuje ljudske odbore kot nosilce polne ljudske oblasti in rekel:

Zlasti je važno poudariti, da naš zakon o ljudskih odborih določa, da vodijo posamezne panoge državne uprave poverjeniki izvršilnega odbora, ki jih določa sam izvršilni odbor iz svoje srede, izjemoma pa je dovoljeno samo za poverjenika za notranje zadeve, da ga more izvršilni odbor imenovati od ljudi, ki niso člani ljudskega odbora. Vendar je jasno, da bodo taki primeri zelo redki. Vsi poverjeniki so za svoje delo odgovorni neposredno izvršilnemu odboru svojega ljudskega odbora, prav tako pa tudi poverjeniku višjega izvršilnega odbora »ovirna resornemu ministru ljudske republike. Na ta način je v naših odborih najdosledneje uresničeno važno načelo socialistične demokracije, da vodilne uslužbenec voli in zamenjuje ljudstvo neposredno.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA LJUDSKIH ODBOROV

Glede reorganizacije strukture ljudskih odborov so glavne spremembe v novem predlogu zakona:

1. ustanavljajo se oblastni ljudski odbori v vseh ljudskih republikah, razen v Crni gori in avtonomni pokrajini Vojvodini. Določajo se njihove pristojnosti in njihove pravice v razmerju do višjih ljudskih odborov. Potreba za ustanovitev oblastnih ljudskih odborov se je pokazala iz razlogov, o katerih sem prej govoril. Dokler je bila naloga ljudskega odbora pretežno regulatorna, smo se lahko zadovoljevali samo z okrajnimi in krajevnimi ljudskimi odbori. Sedaj pa, ko so dobili ljudski odbori velikanske naloge neposrednega gospodarskega vodstva, zlasti pa socialistične graditve na vsi, je postalo nemogoče, da bi mogle vlade ljudskih republik zadovoljivo neposredno voditi okrajne ljudske odbore, pa tudi ti sami ne morejo reševati vseh nalog. Zato je bil že prej sprejet na pobudo CK KPJ ukaz Prezidijski, po katerem smo se neposredno lotili priprave za ustanovitev oblastnih ljudskih odborov.

2. Pri določanju organizacijskih oblik upravnega aparata ljudskega odbora se novi zakon ne spušča v podrobnosti in ne določa konkretne sheme te organizacije, kot je bilo to v dosedanjem zakonu, temveč daje samo ostre okvire in načela. Določene so samo osnovne oblike, kot so poverjeništa, uprave, oddelki, oddelki, skupine, sveti, komisije, direkcije, s tem da bodo dajale vlade ljud. republik navodila za njihovo konkretno uporabo. Ljudski odbori pa bodo določali sami s svojimi statuti in v soglasju z višjimi organi konkretno organizacijo svojega upravnega aparata. Dosedanje izkušnje so nam pokazale, da ni pravilno dajati z zakonom neke določene organizacijske sheme, ne samo zaradi tega, ker so velikanske razlike med posameznimi okrajni in oblastni, ki zahtevajo različno uporabo organizacijskih oblik, temveč tudi zato, ker se mora z nadaljnjimi uspehi pri graditvi socializma tudi po vsebini spremeniti organizacijska struktura aparata ljudskega odbora.

3. Namesto prejšnjih oddelkov v izvršilnem odboru se ustanavljajo poverjeništa s poverjenikom, članom izvršilnega odbora na čelu, t. j. voljenim predstavnikom ljudstva. S tem je močnejše povzdignjeno in utrjeno vodstvo posameznih panog lokalne državne uprave, pa tudi močnejše poudarjen demokracizem našega sistema ljudske oblasti.

4. Pomembna sprememba v novem zakonu je vključitev resora notranjih poslov pod vodstvo ljudskih odborov.

Nadaljevanje na 3 strani.

KONEC GOVORA TOVARIŠA EDVARDA KARDELJA

Brez dvoma je to nov resen korak naprej pri poglobljanju demokratizma v sistemu ljudske oblasti. To je posledica politične utrditve ljudskih odborov kot organov države delovnega ljudstva.

Status poverjenikov za notranje zadeve je toliko različen od statusa drugih poverjenikov, ki jih določa izvršilni odbor, da mora poverjenika za notranje zadeve imenovati izvršilni odbor v soglasju z ministrom za notranje zadeve. Tako izjema od pravila je potrebna iz razumljivih razlogov zaradi čim večje enotnosti te službe, ki ni nikdar samo lokalnega značaja in zahteva razen tega strokovno sposobne poverjenike. Vendar pa odgovarja poverjenik za notranje zadeve tako ministru za notranje zadeve kakor tudi svojemu izvršilnemu odboru.

5. Novi predlog zakona dovoljuje ustanovitve poverjeništev tudi pri krajevnih in mestnih ljudskih odborih v sestavi okraj, kjer se zato pokazuje potreba. Dosedanje enako postavljanje organizacijskih oblik za vse krajevne ljudske odbore ne ustreza dejanski razločnosti, ki obstaja glede nalog in vlog posameznih krajevnih in mestnih ljudskih odborov v naši državi.

GOSPODARSKA DELAVNOST LJUDSKEGA ODBORA

Novi zakonski predlog izraža v primeri s stari zakonem veliko močnejše vedno važnejšo vlogo ljudskega odbora pri gospodarski, socialni in kulturni graditvi svojega področja. V zakonu je rečeno, da vodijo ljudski odbori gospodarsko, socialno in kulturno graditev svoje občine. To pomeni, da imajo naloge maksimalno razvijati proizvodne sile na svojem območju in plansko dvigati socialni ter kulturni standard svojih državljanov. Torej imajo naši ljudski odbori samo nekak omejen nalog na področju komunalnih poslov, zdravstva itd., kot jih imajo lokalni samoupravni organi v državi buržoazne demokracije, temveč so nosilci polne oblasti in voditelji celotne družbene graditve na svojem območju, bodisi v okviru svojega lastnega lokalnega delovnega področja, kjer samostojno sprejemajo in izpolnjujejo sprejete naloge, bodisi v okviru poslov splošnega značaja, kjer izpolnjujejo naloge višjih organov oblasti po njihovih navodilih in smernicah. Tako v prvem kakor tudi v drugem primeru so ljudski odbori neposredni voditelji dela celotnega upravnega aparata na svojem območju, razen tistih izjem, ki jih zakon izrecno določa.

Glede na to imajo ljudski odbori svoj proračun in svoj plan, ki je sestavljen del splošnega državnega plana in je s tem zagotovljena tako enotnost našega gospodarstva kakor tudi samostojna gospodarska pobuda posameznih ljudskih odborov.

V predlogu zakona je bil upoštevan velikanski dvig gospodarske delavnosti ljudskih odborov, o čemer sem prej govoril, zato so v njem določene spremembe v primeri s stari zakonem, ki so izraz dejanske krepitve lokalnega gospodarstva, nadaljnje utrjevanja ekonomske podlage ljudskih odborov, s tem pa tudi utrjevanja lokalne ljudske samouprave.

Nato je govoril podpredsednik Kardelj o najpomembnejših spremembah, ki so bile kot izraz dejanske krepitve lokalnega gospodarstva sprejete v novi zakon in o načelih, na katerih temelji pristojnost ljudskih odborov.

NADALJNE NALOGE ZA UTRDITEV LJUDSKIH ODBOROV

Seveda ni vprašanje nadaljnje razvoja in utrditve ljudskih odborov samo stvar tega zakona. Nasprotno, da bi ta zakon lahko do konca izvedli ne samo po črkah, ampak tudi po duhu, bo potrebno, da bodo dali naši vodilni državni organi predvsem organizacije Komunistične partije in Ljudske fronte čim večjo organizacijsko in politično pomoč v borbi za okrepitev ljudskih odborov. Tu se bom omejil na nekaj najbolj perečih nalog v tej smeri.

1. Predvsem je nujno potrebno, da bodo v čim krajšem času utrjeni oblastni ljudski odbori, ker so ti danes glavna podlaga za nadaljnjo zgraditev aparata naših ljudskih odborov in našega državnega aparata sploh.

2. Treba je napraviti konec neprestanim novim razdelitvam upravno-teritorialnih enot. Ni treba pozabiti, da vnaša vsaka sprememba nered v delo izvršnega in upravnega aparata ter otežkoča njegovo strokovno usposabljanje.

3. Treba je odločno iti po poti stabilizacije aparata ljudskih odborov v glavnem na podlagi sheme reorganizacije, ki jo je lani izdala zvezna vlada. Ta shema ni obvezen recept za vsak ljudski odbor, ampak daje samo splošne okvire, konkretno organizacijo pa je treba sprejeti glede na pogoje vsakega ljudskega odbora. Nadalje je treba upoštevati, da so potrebni danes tudi v postavljenih okvirnih shemah določeni popravki, v katere se na tem mestu ne bom spuščal, ker niso načelne, ampak tehnično-organizacijskega pomena. Zato se je treba lotiti resne izdelave statuta ljudskih odborov ob istostan določiti sistemizacije službenih mest v aparatu ljudskih odborov. Oblastni ljudski odbori in komitete za zgraditev ljudske oblasti morajo sodelovati pri izdelavi vsakega posameznega statuta ljudskega odbora, pomagati ljudskemu odboru, da se bo znašel v svojih nalogah in utrdil ter napravnije organiziral svoj aparat.

4. Povezovati je treba veliko trdnje kot doslej posamezne upravne odseke po navpični liniji, ne samo v smislu podrejanja nižjih organov višjim organom in izpolnjevanja navodil višjih organov, am-

pa tudi v smislu dajanja večje pomoči višjih organov nižjim.

5. Pri vprašanju strokovne vzgoje naših kadrov po ljudskih odborih se hočem še posebej zadržati. O tem smo izčrpno govorili na V. kongresu, toda ni mogoče reči, da smo dovolj napravili v tej smeri, da je dovolj, da smo samo vzhičeni nad voljnostjo ljudskih odborov in vodilnih uslužbencev in njihovo zamenljivostjo. Nič ne bomo prispevali k hitri zgraditvi socializma in hitremu dvigu življenjskega standarda naših ljudskih množic, če bomo najprej svobodno volili, nato pa zopet odstranjevali vodilne ljudi v ljudskih odborih iz enostavnega razloga, ker niso sposobni, čeprav hočejo dobro izpolnjevati naloge, ki jim jih dajemo. Bili bi drobnoburžoazni frazerji in demagogi, če bi ljudstvu govorili, da bo vse dobro brž ko bo lahko izvolilo kogar koli za vodstvo poslova. Gre za to, da bodo vodilni ljudje izvoljeni in da bodo kkratki sposobni izpolniti naloge, zaradi katerih so izvoljeni. Zato mora vsako naše republiko, pa tudi zvezno ministristvo posebej skrbeti za strokovno izobrazbo kadrov v ljudskih odborih s takimi sredstvi, kakršna so tečaj, seminarji, dopisne šole, čim konkretnje strokovna navodila o vseh tekočih vprašanjih, neposredna pomoč po instruktorskih, periodični seminarji za konkretne naloge, ki so pred našimi kadri, izdajanje ustreznih literature za strokovno izobraževanje itd.

6. Boriti se je treba proti pojavom nezakonskosti in samovolje v naših ljudskih odborih. Takoj pojavi so še. Naša zakonitost je ljudska. To je revolucionarna zakonitost v interesu delovnih ljudi naše države. Vseeno kdo krši to zakonitost in ne glede proti komu jo krši, škoduje ljudski oblasti in delovnim ljudem naše države. Držati se zakonitosti ni samo vprašanje formalnosti, ampak vprašanje trdnosti državnega aparata, zupanja množic v državne organe, v državne predpise, ustvaritve trdnih družbenih navad, ki prehajajo ljudem v kri in mozek, s čimer zmanjšujemo potrebe državnega posredovanja, zmanjšujemo potrebo državnega aparata itd. Torej mora biti brezpogojno upoštevanje zakonitosti pravilno ne samo za vsakega državljan te države, ampak za vse organe državne oblasti od najvišjih do najnižjih. Seveda ni samovolja vedno rezultat zavestnega namena, ampak še pogosteje neznanja in nesposobnosti. Toda mi ne bomo več trpeli v naših ljudskih odborih takega neznanja. Odgovorni voditelji ljudskih odborov in uslužbenci ljudskih odborov so brezpogojno dolžni, da poznajo vse tiste zakonske predpise, ki zadevajo njihovo delovanje.

7. Tesno povezano s tem vprašanjem je vprašanje nezadostne borbe proti malomarnosti, proti ostankom brezbrčnosti v upravnem aparatu ljudskih odborov. Ne smemo pozabiti, da je bil stari jugoslovanski upravni aparat po velikem delu znan po tej brezbrčnosti in ne smemo misliti, da so ostanki teh navad popolnoma izginili iz našega aparata.

8. Posebej hočem poudariti, da je aktivnost glede vključevanja množic v delo ljudskih odborov, čeprav so bili doseženi veliki uspehi, vendar še vedno nezadostna, naše partijske organizacije in organizacije Ljudske fronte pa včasih pozabljajo, da je to ena njihovih glavnih nalog.

9. Zlasti je treba poudariti škodljivost tendence nekaterih izvršilnih odborov, ki nam je še vedno ni uspelo odstraniti in uničiti, namreč da prevzamejo vse funkcije ljudskega odbora in da skupščino ljudskega odbora spremenijo samo v periodično sejo, na kateri se vodijo splošni razgovori.

10. Treba se je stalno boriti proti ozkemu lokalnemu partikularizmu, proti pomanjkanju discipline do višjih organov v okviru njihove pravice, proti ozkoprstnemu lokalnemu gledanju na splošne državne naloge itd. Vse te napake in slabosti zadajajo pogostokrat resno škodo skupni stvari.

11. Končno hočem znova poudariti, da se moramo najodločneje boriti proti birokratsko-centralističnemu odnosu višjih organov do nižjih. Treba je prenehati z nezakonitim odvzemanjem kompetenc nižjim organom, neutemeljenim odvzemanjem njihovih ustanov, podjetij in podobnih pojavi, ki se skrivajo za nepravilnim nezaupanjem v sposobnost nižjih organov ljudske oblasti. Razen tega se morajo naši vodilni organi odpraviti enostranskega sprejemanja odločb in rešitev, ki jih bodo morali izvajati nižji organi, ne da bi se pri tem praviloma vsaj posvetovali s tistimi, ki bodo morali te odločbe izvajati.

Tovariši poslanci! Mislim, da so dejstva, ki sem jih navedel, pokazala ne samo to, da je novi zakon o ljudskih odborih potreben, ampak tudi to, da pomeni velik uspeh na poti razvoja naše ljudske demokracije. Kot tak je naš novi zakon o ljudskih odborih, ne glede na to, da je morda nekateri stvari napačno obdelal, resen prispevek k teoriji in praksi graditve socialistične demokracije. S tem da bomo sprejeli ta zakon, bomo lahko namj samo ponosni, kajti takih demokratičnih dejanj danes ni veliko na svetu. Sovražniki in klevetniki lahko blajijo našo državo, toda ta zakon in drugi podobni uspehi na naši socialistični poti pričajo, da je naša država pod vodstvom Komunistične partije in s tov. Titom na čelu prva pri pogumnem nadaljnjem razvijanju socialistične demokracije kot resnične ljudske demokracije. (Vsi poslanci so vstali in dolgo ploskali.)

V diskusiji o predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Splošnega zakona o ljudskih odborih so govorili ljudski poslanci Ninko Petrovič, Zivko Zizic, Franjo Spiljak, Ivan Novak, Živoja Djermanič, Josip Mesič, Kosač Pavlovič,

ZAKLJUČEK II. KONGRESA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Kongres je pozdravil predsednik vlade LRS Miha Marinko

Pozdravno pismo kongresa ZSS maršalu Titu

Dragi naš tovariš Titu!

Delegati II. kongresa Zveze sindikatov za Slovenijo Ti pošiljamo v imenu našega delarskega razreda borbene delavske pozdrave.

Ko naš kongres analizira dosedanje delo sindikalnih organizacij Slovenije, s ponosom ugotavlja, da naš delavski razred pod vodstvom svoje slavne Komunistične partije častno izpolnjuje naloge, ki jih je preden postavila naša Partija in Ti, tovariš Titu. Socialistično tekmovanje, organizirano na Tvojo pobudo, je rodilo tisoče udarnikov, racionalizatorjev, novatorjev in tisoče požrtvovalnih borcev za zgraditev socializma v naši domovini.

Ta dejstva so predvsem rezultat ustvarjalne uporabe revolucionarnih načel marksizma-leninizma in Tvoje dosledne borbe za revolucionarno monolitno Partijo, partijo novega tipa.

V borbi za zgraditev socializma v naši domovini se naš delavski razred vzgaja v duhu marksizma-leninizma, predanosti mednarodnemu delavskemu gibanju, tako kot nas vedno uči naša slavna Partija in Ti, tovariš Titu.

Ti si nas učil in nas učiš s svojim osebnim zgledom ljubiti socialistično domovino in požrtvovalno delati za njen razcvit. Najostreje obojamo vse klevetniške napade s strani vodstva CK VKP(b) in držav ljudske demokracije proti naši Partiji in s tem izražamo mišljenje vsega delavskega razreda, kajti klevete, ki so naperjene proti naši Partiji in Tebi, so naperjene proti vsemu našem delovnemu ljudstvu.

Prisegamo Ti, tovariš Titu, da bomo vnesli v svoje delo še večjo borbenost in vztrajnost ter da ne bomo klonili pred nikakršnimi napadi in klevetami, pa najsi prihajajo s katere koli strani.

Prisegamo Ti, tovariš Titu, da bomo svoje vrste še bolj strnili okrog svoje herojske Komunistične partije, ki jo Ti vodiš, ter da bomo pod Tvojim vodstvom izvršili vse naloge, ki jih pred nas postavljajo interesi naše socialistične domovine. Zivel tovariš Titu, voditelj in učitelj našega delavskega razreda v borbi za socializem!

BRZOJAVKA CENTRALNEMU ODBORU ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Delegati II. kongresa Zveze sindikatov Vam pošiljamo borbene pozdrave.

Na našem kongresu smo analizirali uspehe in pomanjkljivosti dosedanjega dela sindikalnih organizacij Slovenije ter na podlagi tega sprejeli sklepe in naloge za bodoče delo. Kongres ugotavlja velike uspehe, ki jih je delavski razred Slovenije dosegel pod vodstvom svoje Partije in tovariša Tita tako v obnovi kot pri izpolnjevanju nalog petletnega plana. Z nenehnim razvijanjem socialističnega tekmovanja kot stalnega načina našega dela, so sindikalne organizacije Slovenije vzgojile in vzgajajo tisoče udarnikov, novatorjev in racionalizatorjev, borcev za dvig storilnosti dela.

Nenehno socialistično tekmovanje in uspehi, ki jih iz dneva v dan dosegajo naši delovni kolektivi, so neizpodbiten dokaz, da nas prav nikakršne klevete, laži in revizionistični napadi na našo

graditev socializma ne morejo oddvojiti od naše Partije, od našega Centralnega komiteja, od našega Tita. Dostojen odgovor vsem klevetnikom so naše nove tovarne, novi proizvodi, skratka pospešena graditev socializma v naši domovini.

II. kongres ZSS je sprejel pomembne sklepe za nadaljnje delo naših sindikalnih organizacij, ki zagotavljajo dosledno izvedbo sklepov in nalog, ki jih pred nas postavlja V. kongres KPJ in I. kongres ZSJ.

Obljubljam Vam, da se bomo v svojem bodočem delu vztrajno borili za izvedbo sprejetih sklepov in na ta način pod vodstvom naše Partije s še večjim delovnim poletom in uspehi gradili socializem v naši domovini.

Zivel Centralni odbor Zveze sindikatov Jugoslavije!

Zivela Komunistična partija in Centralni komitej s tovarišem Titom na čelu!

BRZOJAVKA IZVRŠNEMU ODBORU SVETOVNE SINDIKALNE FEDERACIJE

Delegati II. kongresa Zveze sindikatov za Slovenijo pošiljamo Izvršnemu odboru Svetovne sindikalne federacije v imenu 270.000 revolucionarnih delavcev borbene in tovariške pozdrave.

Mi se herojno povežemo in vključujemo tudi v priprave za II. kongres Svetovne sindikalne federacije s ponosno zavestjo, da bo to ponovno jačanje demokratičnih sil v svetu proti vsem imperialističnim vojnim hujskačem.

Tako kot doslej bomo tudi še vnaprej pod vodstvom svoje Komunistične partije skupno z vsemi delovnimi množicami nezadržno gradili socialistično Jugoslavijo, pri tem pa bomo budno pazili na vse sovražnike naše graditve, pa naj prihajajo od koder koli.

Naš delavski razred bo kljub vsem klevetam in nasprotovanju tako kot do sedaj nudil vso moralno, politično in materialno pomoč vsem naprednim demokratičnim gibanjem v svetu.

Odločeni smo, da se aktivno borimo skupno z vsemi naprednimi silami sveta, za mir, svobodo in demokracijo.

Naš II. kongres obljublja, da bo delavski razred Slovenije dosledno izvrševal vse naloge, katere bo postavljala Svetovna sindikalna federacija za utrditve mednarodnega delavskega gibanja, zavežajoč se, da bo s tem prispeval k utrjevanju mira na svetu.

Naj živi Svetovna sindikalna federacija!

Naj živi solidarnost mednarodnega proletariata!

GO ZSS od I. do II. kongresa in potrdili vse dosedanje delo.

Dopolodne so bile volitve novega odbora Zveze sindikatov Slovenije.

Popoldne je gozdno gospodarstvo Potojna, najboljši delovni kolektiv v Sloveniji, poslalo na kongres delegacijo. Delegati kongresa so z navdušenjem pozdravili delegacijo v delovnih oblekah. Tovariš Sedmak, predsednik področnega odbora, je izročil kongresu v imenu delegacij.

Komisija za predloge in pritožbe in komisija za sestavo resolucije o bodočih nalogah sta poročali o svojem delu. Komisija za sestavo resolucije je predložila resolucijo, ki so jo delegati z odobravanjem sprejeli.

Z viharnim navdušenjem so sprejeli pozdravne brzojavke maršalu Titu, CK KPJ in CO ZSJ. V brzojavkah je rečeno, da delavci Slovenije zapuajo Partiji in Titu, zavračajo obrekovanja in se bodo še naprej vztrajno borili za izpolnitev vseh nalog — za zgraditev socializma. Prav tako je bila poslana brzojavka Svetovni sindikalni federaciji v Pariz.

Volitvena komisija je objavila rezultate volitev. Vse glasove je poleg številnih tovarišev dobil tudi dosedanji predsednik tov. Janko Rudolf, kar so delegati z velikim navdušenjem pozdravili.

Ko je kongres sprejel resolucije, je spregovoril tov. Rudolf Jenko. V imenu novega odbora se je zahvalil za izvolitev. Ob zaključku kongresa je dejal:

Informiroveški kritiki nam očitajo, češ da na vseh naših kongresih nastopajo vedno eni in isti ljudje. Resnica pa je, da to niso eni in isti ljudje, ampak le ljudje, ki so po srcu isti — pri nas je ljudstvo eno. Informirovejci nam nadalje očitajo, češ »titovska klika« hoče nekaj posebnega. Resnica pa je, da je bila tako imenovana titovska klika pred vojno v ječah in mučnicah, da se je med vojno borila in da je to zdaj vse ljudstvo, ki gradi socializem.

Naš kongres je pokazal del uspehov, ki jih naše ljudstvo dosega pri graditvi socializma. Ni sile, ki bi nas odvrgla od prave poti, od poti, ki vodi v socializem. Prenesimo to revolucionarno navdušenje s kongresa v vse delovne kolektive, prav tako pa proletarski internacionalizem, ki je značilen za naše delovne ljudi in ki smo ga izpričali tudi na kongresu. Prenesimo sklepe o bodočih nalogah na vsa delovna mesta, da se čim bolj razvije socialistično tekmovanje za čimprejšnjo zgraditev socializma pod vodstvom Partije in Tita!

Nadaljevanje na 4. strani.

Delegati sindikalnih organizacij med zasedanjem

